

TÜRKİYE'DE DAHA İYİ YAŞAM ENDEKSİ: OECD ÜLKELERİ İLE KARŞILAŞTIRMA

Sevda Akar*

Özet

Bu çalışmanın amacı, refahın ölçülmesinde alternatif bir yaklaşım olarak sunulan Daha İyi Yaşam Endeksi'ni Türkiye açısından değerlendirmektir. OECD tarafından uygulamaya konulan bu endeks konut, gelir, iş, iletişim ve toplum, eğitim, çevre, sivil katılım ve yönetim, sağlık, yaşam memnuniyeti, güvenlik ve iş yaşam dengesi kriterlerine göre oluşturulmaktadır. Çalışma sonuçları Türkiye'nin OECD ülkeleri arasında Daha İyi Yaşam Endeks değeri en düşük ülke olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Daha İyi Yaşam Endeksi, OECD, Türkiye

JEL Sınıflandırması: I30, I31,I38

THE BETTER LIFE INDEX IN TURKEY: COMPARISON WITH OECD COUNTRIES

Abstract

The purpose of this study is to evaluate Better Life Index which is presented as an alternative instrument to measure well-being in terms of Turkey. This index is created by the OECD and calculated by considering housing, income, jobs, community, education, environment, civic engagement, health, life satisfaction, safety, work-life balance . Results of the study show that Turkey has the lowest Better Life Index value among OECD countries.

Key Words: Better Life Index, OECD, Turkey

JEL Classification Codes: I30, I31,I38

*Dr., Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İİBF, Maliye Bölümü, sevda@balikesir.edu.tr

1. GİRİŞ

Son dönemlerde refah ile ilgili yaşanan ekonomik olaylar ve gelişmeler, literatürde büyük ilgi odağı olmuştur. Refah, sadece gelişmekte olan ülkeler için değil, aynı zamanda tüm dünya ekonomileri için büyük önem taşımaktadır. Çünkü refahın ölçümü, ülkelerde toplumsal ilerlemenin ne derece sağlandığına işaret etmektedir. Bu nedenle refah, toplumlar ve bireyler için önemi bir etkidir. Toplumların ve bireylerin refahı arttıkça, ülke ekonomileri gelişmekte ve ekonomik kalkınma gerçekleşmektedir.

1990'lı yıllarda başlayan küreselleşme ile birlikte değişen yaşam koşulları refahın ölçülmesinde çok sık kullanılan gelir yöntemini yetersiz kılmaya başlamıştır. Özellikle bu süreçte, refahın tanımlanmasında ve ölçülmesinde yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulmuştur. Refahın ölçülmesinde gelirin yanı sıra, çok çeşitli faktörlerin de ele alınması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, küreselleşme ile birlikte toplumların ve bireylerin refahını etkileyen faktör arasında; çevre, iletişim gibi kriterler de değerlendirilerek, refah ölçüm yaklaşımlarına dahil edilmelidir.

Bu nedenle OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü), refahı daha geniş bir şekilde tanımlayan ve ölçen bir endeks geliştirmiştir. 2011 yılında uygulamaya koyduğu bu endeksi "Daha İyi Yaşam Endeksi, Better Life Index" olarak adlandırmıştır. Bu endeks ülkelerin gayri safi yurt içi hasıla gibi gelir kalemi dışında çok çeşitli kalemleri de göz önünde bulundurmaktadır. Diğer bir ifadeyle endeks, toplamda 11 kriterden meydana gelmektedir. Bu 11 kriter ise kısaca şöyledir: konut, gelir, iş, iletişim ve toplum, eğitim, çevre, sivil katılım ve yönetim, sağlık, yaşam memnuniyeti, güvenlik ve iş yaşam dengesidir.

OECD'nin oluşturmuş olduğu daha iyi yaşam endeksi ile ülkelerin refahları çok farklı alanlarda karşılaştırma imkanı bulmaktadır. Özellikle 2000'li yıllarda refahı sadece gelir ile tanımlamak bireylerin, toplumların ve hatta ülkelerin refahlarının iyi olduğunu göstermemektedir. Bu sebeple refahı daha kapsamlı ele alan bu endeks, bireylerin hangi alanlarda daha mutlu olduğunu ele almaktadır. Bu endeks ile ülkeler geride kaldıkları kriterler konusunda politika üretebilmekte ve bireylerin refahlarını maksimum kılacak uygulamaları yürürlüğe koyabilmektedir.

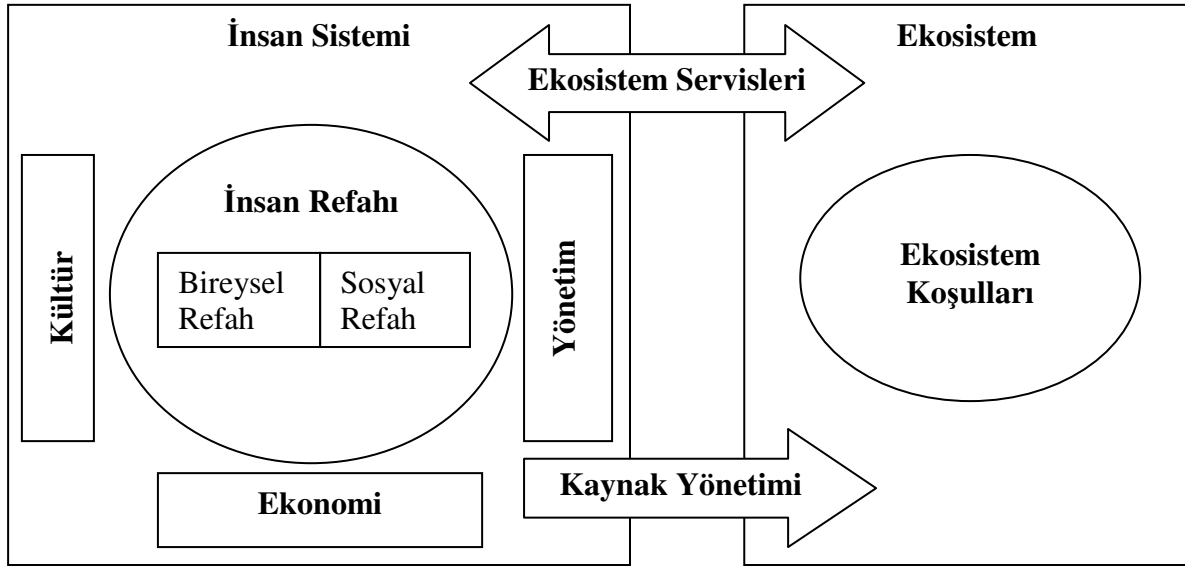
Bu çalışmada, OECD tarafından geliştirilen Daha İyi Yaşam Endeksi'nin Türkiye için değerlendirilmesi yer almakta ve Türkiye'nin refah durumu diğer OECD ülkeleri ile kıyaslanmaktadır. Çalışma refahın ölçülmesini baz alan Daha İyi Yaşam Endeksi'nin Türkiye açısından ele alınması nedeniyle literatüre katkı yapacağı düşünülmektedir.

Çalışma şu şekilde organize edilmiştir: birinci bölümde literatüre yer verilmiş, ikinci bölümde Türkiye'nin durumu ve Daha İyi Yaşam Endeksi hesaplanan ülkeler ile Türkiye kıyaslaması ele alınmıştır. Üçüncü bölümde çalışma sonuç ve öneriler ile sonlandırılmıştır.

2. LİTERATÜR

Yaşam kalitesi, ekonomik üretim ve yaşam standartlarından daha geniş bir kavramı ifade etmektedir. Refah (well-being) ise, hem sosyal hem de bireysel refahtan oluşmaktadır. Bireylerin refahını üç temel etken etkilemektedir. Bunlar: ekonomi, kültür ve yönetimidir (Hall, vd., 2010: 14). Kroll (2011)'e göre toplumların ve bireylerin refahının belirlenmesinde mevcut kaynakların adil dağılımı ve sürdürülebilir olması da ayrıca, büyük önem arz etmektedir.

Şekil 1: Refah

Kaynakça: Hall, J., Giovannini, E., Morrone, A., ve Rannuzi, G. (2010), "A framework to measure the progress of societies", Paris: OECD Statistics Directorate Working Paper No 34, s. 15.

• Toplumsal refah; insan refahından ve ekosistem koşullarından oluşmakta,
 • Toplumsal ilerleme ise; insan refahı ve ekosistem koşullarının gelişiminin sürdürülmesinden meydana gelmektedir.

Refahın ölçümü ise, ülkelerde toplumsal ilerlemenin ne derece sağlandığını göstermektedir. Literatürde çeşitli şekillerde tanımlanan refahı ölçmek için birçok yöntem bulunmaktadır. Ekonomistler ve hükümetler ülkelerin refahını ölçmek için yıllardır geleneksel üretim göstergelerinden biri olan kişi başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) yöntemini

kullanmışlardır. Bu yaklaşımın tercih edilmesinin temel sebepleri arasında, iyi bir ekonomik teoriye dayanması, güvenilir ve kolay hesaplanması yer almaktadır. Ayrıca, kişi başına GSYH'nın hesaplanması için gerekli verilerin toplanması nispeten daha kolaydır. Çünkü ülkeler, bu sistemi ulusal hesaplarına daha hızlı adapte edebilmektedir. Refahın ölçülmesinde GSYH yöntemi yanı sıra Simon Kuznets'in geliştirdiği GSYH ekonomik performans endeksi de bulunmaktadır. Bu endeks de, refahın ve esenliğin ölçümünü temel esas olarak almamaktadır.

21. yüzyılda değişen koşullar nedeniyle refahı ölçebilecek, GSYH'ya benzer ancak iklim değişikliği gibi küresel tehditleri, geliri, sağlığı ve toplumların yaşam kalitesini içeren daha geniş kapsamlı endekslere ihtiyaç duyulmuştur (Kulesza ve Ucieklak-Jez, 2012: 184). Bu sebeple 2008 yılında, Joseph Stiglitz, Amartya Sen ve Jean Paul Fitoussi bir araya gelerek Ekonomik Performans ve Sosyal İlerleme Ölçüm Komisyonu'nu (The Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress) oluşturmuşlardır. Bu komisyon refahı ölçmek için kullanılan GSYH yönteminin temel sorunlarını ortaya koymuştur (Kroll, 2011: 3). Stiglitz, vd. (2009)'a göre refahı tanımlamak ve ölçmek için sadece GSYH gibi tek bir kritere değil, birden çok kritere ihtiyaç vardır. Komisyon bu doğrultuda yaşam kalitesinin ve refahın sekiz alandan ölçülmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Bu kriterler kısaca şunlardır (Stiglitz, vd, 2009: 14):

- Yaşam standardı için gerekli olan materyaller (gelir, tüketim ve zenginlik)
- Sağlık
- Eğitim
- İş yaşamını kapsayan kişisel faaliyetler
- Politika ve yönetim
- Sosyal ilişkiler ve iletişimler
- Çevre (şimdiki ve gelecekteki durum)
- Güven (ekonomik ve doğal-doğal afet-).

OECD'de Ekonomik Performans ve Sosyal İlerleme Ölçüm Komisyonu'nun ele aldığı bu gelişmeler ışığında refahı tanımlayan ve ölçen yeni bir endeks geliştirmiştir. Bu doğrultuda OECD, 24 Mayıs 2011 tarihinde Daha İyi Yaşam Endeksi (Better Life Index)'ni uygulamaya koymuştur. Endeks ülkelerde, refah düzeyini ve refah düzeyinde meydana gelen değişimleri ölçmeyi amaçlamaktadır. Endeks, ekonomik ve sosyal alanlarda belirlenmiş çoklu kriterler ile ülkeler arasında değerlendirme yapma imkanı da sağlamaktadır. Bu endeks aslında, ülkelerin refahını karşılaştırmak için kullanılan GSYH yöntemine bir alternatif sunmaktadır. Endeks ülkelerin küresel düzeydeki zenginliklerini belirlemenin yanı sıra çeşitli alanlarda farklı refah göstergelerini de ele almaktadır (Kasparian ve Rolland, 2012: 2223).

Mizobuchi (2013)'e göre bu endeks 11 kriterden oluşmakta ve 34 OECD ülkesinin refahını her bir kriter için ayrı ayrı karşılaştırmaya izin vermektedir. Bununla birlikte başlangıçta 34 ülkeyi kapsayan endeks, 2012 yılında revize edilerek ülke kümesi 36'ya çıkarılmıştır. Endekse eklenen ülkeler arasında OECD üyesi olmayan Brezilya ve Rusya bulunmaktadır (Bkz: Tablo 1). Kasparian ve Rolland (2012)'ye göre endekste yer alan 11 kriter şunlardır: Konut (konut harcamaları), Gelir (hane halkı net harcanabilir gelir, hane halkı finansal zenginlik), İş (istihdam oranı, uzun dönem işsizlik oranı, kişisel kazanç), Toplum (iletişimin kalitesi), Eğitim (eğitim düzeyi, eğiti-öğrenim yılları), Çevre (hava kirliliği, su kalitesi), Yönetim (seçmen katılımı, politika), Sağlık (yaşam beklentisi), Yaşam memnuniyeti, Güvenlik (suçluluk oranı) ve İş yaşam dengesi (çalışma saatleri)'dir. Her bir kriter için ülkeler, 0 ile 10 arasında değişen bir ölçekle değerlendirilmektedir. Kerényi (2011)'e göre bu endekste, refahı etkileyen tüm faktörler hiyerarşik düzen yerine yan yana sıralanmaktadır. Diğer bir ifadeyle 11 kriter, birleşik endekste benzer ağırlıklara sahiptir. Kulesza ve Ucieklak-

Jez, (2012)'ye göre, birçok kriteri barındıran bu endeks bir bakışta refahın daha kolay anlaşılmasını ve ülkeler arasında daha iyi bir karşılaştırma yapılmasını sağlamaktadır. Ülkelerin refahını ve daha iyi yaşam kalitesini çeşitli alanlarda ölçen ve ülkeler arasında karşılaştırmalı performans sunan endeks, ülkelerin eksik olduğu alanlarda daha iyi stratejiler geliştirmesini sağlamaktadır.

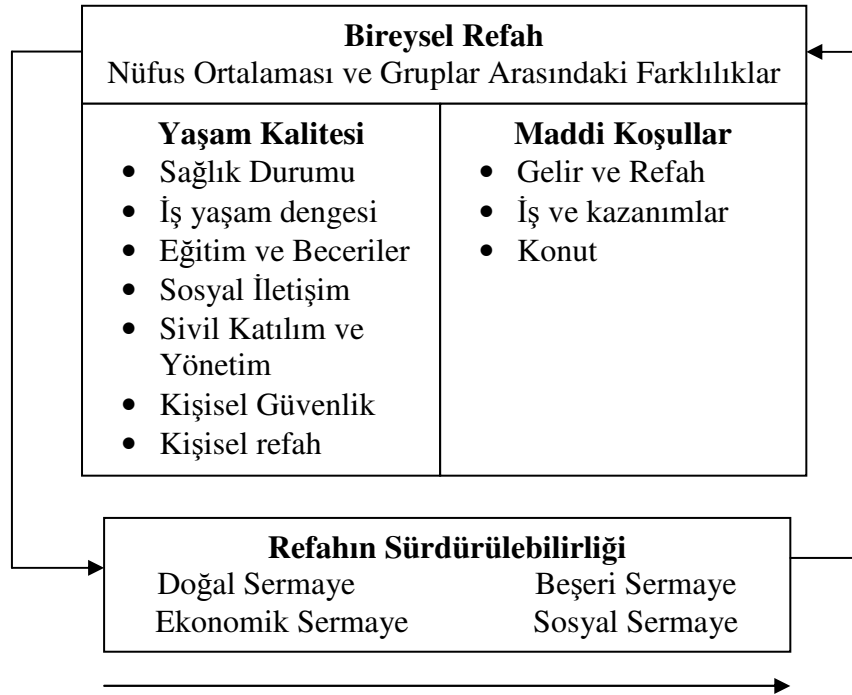
Tablo 1: Daha İyi Yaşam Endeksi Uygulanan Ülkeler

OECD ÜYESİ ÜLKELER				
Avustralya	Avusturya	Amerika	Belçika	Çek Cumhuriyeti
Birleşik Krallık	Kanada	Danimarka	Estonya	Finlandiya
Fransa	Almanya	Yunanistan	Macaristan	İrlanda
İzlanda	İsrail	İtalya	Japonya	Kore
Lüksemburg	Meksika	Hollanda	Yeni Zelanda	Norveç
Polonya	Portekiz	Şili	Slovak Cumhuriyeti	Slovenya
İspanya	İsveç	İsviçre	Türkiye	
OECD ÜYESİ OLMAYAN ÜLKELER				
Brezilya	Rusya			

Kaynak: OECD (2013), How's Life? 2013: Measuring Well-being, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264201392-en>, s.23.

OECD bu endeks ile hem cari maddi yaşam koşulları (ekonomik refah) ile yaşam standardı (bireylerin yaşam şansını ve fırsatlarını etkileyen tüm maddi olmayan faktörler) arasındaki farklılıkları ortaya koymakta hem de bunların zamanla sürdürülebilirliğini ele almaktadır. (Kerenyi, 2011: 519).

Şekil 2: OECD Daha İyi Yaşam Endeksinin Kavramsal Çerçevesi

Kaynak: OECD (2013), How's Life? 2013: Measuring Well-being, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264201392-en>, s.21.

Şekil 2’de OECD tarafından tanımlanan Daha İyi Yaşam Endeksinin kavramasal çerçevesi gösterilmektedir. Bu çerçeveye göre cari ve gelecekteki refah birbirinden ayrılmıştır. Cari refah; maddi yaşam koşulları ile yaşam kalitesinden oluşmakta ve bunların çıktıları ile ölçülmektedir. Gelecekteki refah ise, doğal, ekonomik, beşeri ve sosyal sermayeden meydana gelmekte ve bu sermayelerin bugünkü faaliyetlerinden önemli ölçüde etkilenmektedir (OECD, 2013; 21). Bununla birlikte, Daha İyi Yaşam Endeksi’nin kapsadığı kriterler ayrıntılı bir şekilde aşağıda gösterilmektedir (Kerenyi, 2011: 523; Mizobuchi, 2013: 9; OECD, 2013: 23);

Konut: Konut maliyetleri bireylerin ev harcamalarının büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Örneğin, hijyenik koşullarda yaşamayan bir bireyin yaşam kalitesi düşmektedir. Çünkü, böyle bir durumdaki bireyler daha çabuk hasta olabilmektedir.

Gelir ve Refah: Gelir, cari ve geçici harcamaların fon kaynağı olarak ifade edilebilir. Bireylerin geliri arttıkça, refahları artmakta ve sosyal statüleri gelişmektedir.

İş ve Kazanımlar: Bireylerin gelir sağlayan bir işe sahip olması, refahlarını arttırmaktadır. Genel olarak, istihdam seviyesi yüksek olan toplumlar, daha zengin ve politik olarak daha istikrarlı olma eğilimindedir.

Sosyal İletişim: İnsanlar sosyal varlıklardır. Toplumlarda bireylerin birbirleriyle iletişim halinde olmaları, refahı etkileyen önemli faktörlerden biridir. Özellikle, insanların sevdikleriyle ve aileleriyle birlikte zaman geçirmesi, refahlarını olumlu etkilemektedir.

Eğitim ve Beceriler: Eğitim her bir birey için büyük bir fırsat ve temel bir ihtiyaçtır. Eğitimin kişisel refah üzerinde çok büyük etkileri bulunmaktadır. Eğitim sayesinde bireyler, daha iyi çalışma ortamları elde etmektedir. Buna ek olarak eğitim, bireylerin politikada söz sahibi olmalarını ve sosyal yardımlara daha az ihtiyaç duymalarını sağlamaktadır.

Çevre Koşulları: Bir bireyin refahını etkileyen unsurlardan biri de çevredir. Özellikle hava ve su kirliliği artan bir biçimde bireylerin sağlığını etkilemektedir. Bu durumda bireylerin refahlarının olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır.

Sivil Katılım ve Yönetim: Politika ve seçmen katılımı birçok yönden toplum hayatı üzerinde belirleyici etkilere sahiptir. Özellikle, sivil katılım kamu hizmetleri alanında bireylerin refahını önemli ölçüde etkilemektedir. Bireylerin kendi çıkarlarını maksimum kılacak politik partiyi desteklemeleri refahlarını olumlu etkilemektedir.

Sağlık Durumu: İnsanların hayatlarını etkileyen en değerli durumdur. Bununla birlikte sağlık, bireylerin yaşam koşullarını belirleyen temel bir faktördür. Bu nedenle sağlık ve refah birbirlerini olumlu etkilemektedir.

Yaşam Memnuniyeti: Bu faktör genellikle, bireylerin yaşamında iyi giden durumlarla ilgilidir. Bireyler, hayatlarından ne kadar mutlu olurlarsa refahları da o ölçüde artmaktadır.

Güvenlik: Kişisel güvenlik, bireylerin refahı için temel bir unsurdur. Suç oranının yüksek olması, toplumlarda ve bireylerde güvenlik anlayışını tehlikeye sokmaktadır. Bunun sonucunda toplumların ve bireylerin refahları düşmektedir.

İş Yaşam Dengesi: İş hayatı sorumlulukları ve kişisel yaşam arasındaki denge insan hayatının merkezini oluşturmaktadır. Bireylerin az çalışması yeterli kazanç elde etmelerini engellemekte ve böylece yaşam kaliteleri düşmektedir. Bireylerin çok fazla çalışması da refahlarını azaltmaktadır. Bu nedenle iş yaşamında dengenin sağlanması bireylerin refahını maksimum kılmaktadır.

3. TÜRKİYE’NİN DURUMU VE OECD ÜLKELERİ İLE KIYASLANMASI

Türkiye 73,9 milyon nüfusa sahip OECD üyesi bir ülkedir. Kişi başına düşen harcanabilir kişisel geliri 23.938 dolardır. Bununla birlikte yaşam kalitesini sadece kişi başına düşen harcanabilir gelir ile ölçmek çok anlamlı değildir. Bu sebeple, daha iyi yaşam endeksinin gelir dışındaki diğer kriterlerini de ele almak gerekmektedir. Buna göre Daha İyi Yaşam Endeksi Kriterleri baz alındığında Türkiye’nin durumu kısaca şöyledir (OECD, 2013b: 103);

- **Konut:** OECD üyesi ülkelerin hane halkının büyük çoğunluğu (%87) konutlarından memnundur. Türkiye’de endekse göre konut kriteri 10 puan üzerinden 2.2 değerini almıştır.
- **Gelir:** Türkiye’de, kişi başına düşen hane halkı net düzeltilmiş harcanabilir gelir yılda ortalama 23.938 dolar ile OECD ortalamasından düşüktür. Bu nedenle endeks değeri, 0.6’dır.
- **İş:** İstihdam açısından bakıldığında, 15–64 yaş çalışabilir nüfusun %49’u ücretli işe sahiptir. OECD ülkelerinde ortalama istihdam oranı %65’tir. Türkiye bu kriterde OECD ülke ortalamasının altında yer almaktadır. Endeks değeri, 4.3 olarak gerçekleşmiştir.
- **İletişim:** Türkiye’nin sosyal iletişim ve kişisel ilişkiler açısından almış olduğu değer 3.8’dir.
- **Eğitim:** İyi bir eğitim, iyi bir iş için gerekli ön koşuldur. Türkiye’de 25–64 yaş aralığında olan yetişkinlerin %32’si lise derecesine sahiptir. OECD ülke ortalaması ise bu %75’tir. OECD ülkeleri arasında Türkiye eğitim açısından en düşük orana sahip ülkedir. Bu kriterin endeks değeri 2.5’tir.
- **Çevre:** Türkiye ayrıca, su kalitesi açısından da OECD ortalamasının altındadır. Bireylerin %60’ı su kalitesinden memnun iken, OECD de bu oran %84’tür. Çevre kriterinin değeri 2.9’dur.
- **Sivil katılım:** Türkiye’de sivil katılım %79 ile OECD ortalamasının (%89) altında olmasına rağmen yine de yüksek düzeyde gerçekleştiği ileri sürülebilir. Endeks değeri 6.2’dir.
- **Sağlık:** Türkiye yaşam beklentisi 75 yıl ile OECD ortalamasından (80 yıl) 5 yıl gerisinde bulunmaktadır. Bu nedenle endeks değeri diğer ülkelere kıyasla düşük seviyededir. Sağlık kriterinin değeri 5.2 olarak gerçekleşmiştir.
- **Yaşam memnuniyeti:** Türkiye’de yaşayan bireyler hayatlarından OECD ortalamasına göre daha az memnundur. Türkiye’de yaşam kalitesinden memnun olan bireyler %61 iken, OECD de bu oran %76’dır. Türkiye’de bu kriter değeri 0.5’tir.
- **Güvenlik:** OECD ülkelerinde bireylerin sadece %3,9’u kişisel güvenliğinin olmadığını ve saldırıya uğradıklarını ifade etmektedir. Türkiye’de güvenlik kriteri 7.8’dir
- **İş yaşam dengesi:** Türkiye’de bireyler yılda 1.855 saat çalışmaktadır. OECD ülkelerinde bu oran yılda ortalama 1.765 saattir. Diğer bir deyişle Türkiye’deki bireyler daha fazla çalışma saatlerine sahiptir. Endeks değeri, 0.0’dır.

Genel olarak bakıldığında, Türkiye’de gerçekleştirilen yapısal reformlar ile bireylerin yaşam kalitesinde iyileşme gözlenmiştir. Ancak, Türkiye’nin Daha İyi Yaşam Endeksi değerleri OECD ortalamasının nispeten altında kaldığı ileri sürülebilir. Tablo 2’de Daha İyi Yaşam Endeksi hesaplanan ülkelerin 11 kriterden almış oldukları değer gösterilmektedir.

Tablo 2: Ülkeler Bazında Daha İyi Yaşam Endeksi

Ülkeler	Daha İyi Yaşam Endeksi Kriterleri										
	Konut	Gelir	İş	İletişim	Eğitim	Çevre	Sivil Katılım	Sağlık	Yaşam Memnuniyeti	Güvenlik	İş Yaşam Dengesi
Avustralya	7.6	4.9	8.5	8.9	7.8	9.1	9.5	9.4	8.7	9.6	5.3
Avusturya	5.8	5.0	8.6	9.7	6.7	7.3	5.6	7.7	9.1	9.1	5.9
Belçika	7.3	5.9	7.3	8.1	7.5	7.2	5.8	7.8	7.8	7.5	8.8
Brezilya	4.2	0.1	5.7	7.8	1.9	6.0	4.4	4.9	8.1	2.1	6.7
Kanada	7.8	5.7	8.0	9.2	7.7	8.6	5.8	9.3	9.4	9.7	6.2
Şili	3.7	1.1	5.8	6.1	4.4	3.3	4.3	5.8	6.1	6.7	5.1
Çek Cumh.	4.6	1.8	6.3	6.7	7.8	7.5	3.7	5.8	6.5	9.3	7.2
Danimarka	6.2	4.0	8.0	10.0	7.8	9.0	7.1	7.4	9.4	8.8	9.8
Estonya	4.4	0.9	5.6	7.4	8.1	8.4	2.3	4.5	2.1	7.3	7.4
Finlandiya	6.3	3.5	7.5	9.0	9.2	9.0	5.9	7.5	8.9	9.3	7.4
Fransa	6.4	5.0	6.5	8.2	5.9	8.4	4.3	7.9	6.4	8.3	7.6
Almanya	6.3	5.3	8.3	8.9	8.0	8.8	3.9	7.2	7.3	8.9	7.9
Yunanistan	3.8	1.9	2.2	0.0	6.1	4.6	3.9	8.2	0.0	8.8	7.2
Macaristan	3.8	1.3	4.8	6.9	6.7	7.3	4.8	4.3	0.6	8.8	7.8
İzlanda	5.9	3.6	8.7	10.0	7.3	8.8	5.3	8.8	9.1	9.2	5.7
İrlanda	7.3	3.3	5.9	9.9	7.1	8.3	6.0	8.7	6.7	9.4	7.9
İsrail	4.2	3.8	6.7	7.7	5.4	5.4	2.3	9.0	7.8	7.4	4.9
İtalya	5.1	4.4	5.6	8.4	5.1	6.8	4.5	7.8	4.2	8.4	7.5
Japonya	4.9	5.6	7.9	7.9	7.9	6.9	3.9	5.0	4.1	9.9	5.2
Lüksemburg	6.2	6.5	8.3	7.3	4.5	8.0	6.8	7.9	7.9	8.3	7.9

Meksika	3.7	0.7	6.0	2.0	1.2	4.5	5.3	5.0	8.9	0.4	2.6
Hollanda	6.9	5.3	8.7	8.6	7.8	6.9	5.0	8.3	8.8	8.3	8.8
Yeni Zelanda	6.6	2.1	7.5	10.0	7.3	9.0	7.2	9.4	8.4	9.3	6.3
Norveç	7.7	4.0	9.2	8.9	7.3	8.9	6.5	8.1	9.7	8.8	8.7
Polonya	3.5	1.3	5.2	7.7	8.5	4.8	5.3	5.2	3.4	9.8	5.6
Portekiz	6.6	2.5	4.5	6.2	4.4	7.8	3.3	5.9	1.4	8.0	6.8
Rusya	3.3	1.2	6.8	5.8	6.1	4.3	2.1	0.6	2.7	6.5	7.9
Slovak Cum.	4.1	1.4	4.5	7.3	6.2	8.1	3.6	5.4	4.0	9.1	7.2
Slovenya	5.8	2.2	6.5	8.8	7.6	7.1	6.2	6.6	4.1	8.8	6.6
Kore	5.9	2.3	7.6	3.1	8.0	5.3	7.5	5.0	4.2	9.5	4.2
İspanya	6.8	2.9	2.6	8.7	5.4	6.0	5.0	8.7	4.7	8.7	9.4
İsveç	6.3	5.0	7.8	8.2	8.0	9.8	8.7	8.8	8.9	8.2	8.1
İsviçre	6.3	7.3	9.6	9.5	7.4	8.3	3.4	9.4	10.0	8.7	7.1
Türkiye	2.2	0.6	4.3	3.8	2.5	2.9	6.2	5.2	0.5	7.8	0.0
Birleşik Krallık	6.0	4.8	7.6	9.2	6.4	9.0	6.9	8.4	7.2	9.8	6.3
Amerika	7.8	10.0	7.9	8.0	7.1	7.9	5.3	8.5	7.5	8.9	5.3

Kaynak: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/>, Erişim Tarihi: 05.05.2014

Tablo 2'ye göre Daha İyi Yaşam Endeksi kriterlerinin ülke bazında sıralanması ise şöyledir;

- **Konut:** En yüksek değeri alan ülkeler sırasıyla: ABD, Kanada, Norveç, Avustralya ve İrlanda'dır. En düşük değeri alan ülkeler arasında sırasıyla ise: Türkiye, Rusya, Polonya, Meksika ve Şili bulunmaktadır.
- **Gelir:** En yüksek değeri alan ülkeler sırasıyla: ABD, İsviçre, Lüksemburg, Belçika ve Kanada'dır. En düşük değeri alan ülkeler arasında sırasıyla: Brezilya, Türkiye, Meksika, Estonya ve Şili yer almaktadır.
- **İş:** En yüksek değeri alan ülkeler arasında sırasıyla: İsviçre, Norveç, Hollanda, İzlanda ve Avusturya bulunmaktadır. En düşük değeri alan ülkeler sırasıyla: Yunanistan, İspanya, Türkiye, Portekiz ve Slovak Cumhuriyeti'dir.
- **İletişim:** En yüksek değeri alan ülkeler arasında sırasıyla: Yeni Zelanda, İzlanda, Danimarka, İrlanda ve Avusturya yer almaktadır. En düşük değeri alan ülkeler ise sırasıyla: Yunanistan, Meksika, Kore, Türkiye ve Rusya'dır.
- **Eğitim:** En yüksek değeri alan ülkeler arasında sırasıyla: Finlandiya, Polonya, Estonya, Kore ve Almanya bulunmaktadır. En düşük değeri alan ülkeler sırasıyla: Meksika, Brezilya, Türkiye, Şili ve Portekiz'dir.
- **Çevre:** En yüksek değeri alan ülkeler sırasıyla: İsveç, Avustralya, Birleşik Krallık, Yeni Zelanda ve Finlandiya'dır. En düşük değeri alan ülkeler sırasıyla: Türkiye, Şili, Rusya, Meksika ve Yunanistan'dır.
- **Sivil Katılım:** En yüksek değeri alan ülkeler sırasıyla: Avustralya, İsveç, Kore, Yeni Zelanda ve Danimarka'dır. En düşük değeri alan ülkeler sırasıyla: Rusya, Estonya, İsrail, Portekiz ve İsviçre'dir.
- **Sağlık:** En yüksek değeri alan ülkeler sırasıyla: Yeni Zelanda, Avustralya, İsviçre, Kanada ve İsrail'dir. En düşük değeri alan ülkeler sırasıyla: Rusya, Macaristan, Estonya, Brezilya ve Japonya'dır.
- **Yaşam Memnuniyeti:** En yüksek değeri alan ülkeler sırasıyla: İsviçre, Norveç, Danimarka, Kanada ve İzlanda'dır. En düşük değeri alan ülkeler ise sırasıyla: Yunanistan, Türkiye, Macaristan, Portekiz ve Estonya'dır.
- **Güvenlik:** En yüksek değeri alan ülkeler arasında sırasıyla: Japonya, Polonya, Birleşik Krallık, Kanada ve Avustralya bulunmaktadır. En düşük değeri alan ülkeler ise sırasıyla: Meksika, Brezilya, Rusya, Şili ve Estonya'dır.
- **İş Yaşam Dengesi:** En yüksek değeri alan ülkeler arasında sırasıyla: Danimarka, İspanya, Belçika, Hollanda ve Norveç yer almaktadır. En düşük değeri alan ülkeler ise sırasıyla: Türkiye, Meksika, Kore, İsrail ve Şili'dir.

Türkiye ile OECD ülkeleri ve OECD üyesi olmadığı halde daha iyi yaşam endeksi belirlenen ülkeler kıyaslandığında, Türkiye'nin çoğunlukla en düşük değeri alan ülkeler arasında olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle Türkiye, 11 kriterden oluşan bu endeksin sadece 3'ünde en düşük değeri almamıştır. Bu 3 kriter ise, sivil katılım, sağlık ve güvenlidir. Endeksin diğer 8 kriterinde Türkiye en düşük değeri alan ilk 5 ülke arasında bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında ise, Türkiye OECD ülkeleri içinde daha iyi yaşam endeksi en düşük olan ülkedir.

Bununla birlikte OECD üyesi ülkelerde özellikle 2007–2010 döneminde refahlarında azalma meydana gelmiştir. Bu dönemde ortaya çıkan finansal çöküş sadece ekonomik ve finansal krizi değil aynı zamanda bir sosyal krizi yansıtmaktadır. Küresel ekonomik kriz döneminde OECD ülkeleri önemli ölçüde bu krizden etkilenmiştir. Krizden etkilenen ülkelerin başında Yunanistan, İrlanda ve İspanya gelmektedir. Özellikle bu ülkelerde ekonomik ve sosyal refahta ciddi azalma görülmüştür. 2008–2010 küresel kriz döneminde ekonomilerde işsizlik artmış ve birçok hane halkı gelir kaybı yaşamıştır. Bu dönemde ayrıca OECD ülkelerinde, nispi gelir yoksulluğu da artmıştır. Kriz döneminde artan ekonomik güvensizlik ve finansal gerginlik özellikle düşük gelirlili ve düşük eğitilmiş hane halkını etkilemiştir. Bu sebeple ülkeler mali konsolidasyon önlemleri yanı sıra kırılabilir hane halkı gruplarını dikkate alan dağıtımsal etkilere sahip önlemleri de ele alması gerekmektedir (OECD, 2014: 11).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Küreselleşen dünya ile birlikte değişen yaşam koşulları bireylerin farkındalığını arttırmıştır. Bu gelişmeler ışığında refahın tanımlanmasında yeni yaklaşımlar doğmuştur. Özellikle refahın sadece gelirden değil, aynı zamanda çevre, sağlık, eğitim gibi birçok faktörden oluştuğu da gündeme gelmiştir.

OECD bu yeni yaklaşım çerçevesinde refahı daha geniş bir şekilde tanımlayan ve ölçen bir endeks geliştirmiştir. 2011 yılında uygulamaya konulan bu endeks “Daha İyi Yaşam Endeksi, Better Life Index” olarak adlandırılmıştır. Endeks: konut, gelir, iş, iletişim ve toplum, eğitim, çevre, sivil katılım ve yönetim, sağlık, yaşam memnuniyeti, güvenlik ve iş yaşam dengesi olmak üzere toplamda 11 kriterden meydana gelmektedir.

OECD'nin oluşturmuş olduğu daha iyi yaşam endeksi ile ülkelerin refahları çok farklı alanlarda da karşılaştırma imkanı sunmaktadır. 36 ülke için hesaplanan endeks, 34 OECD üyesi ülkeleri ve 2 OECD üyesi olmayan ülkeleri kapsamaktadır. Türkiye'nin de değerlendirildiği bu endekste ülkeler 11 kriter üzerinden 0 ile 10 arasında değişen bir puan almaktadır.

Türkiye'nin OECD tarafından sunulan Daha İyi Yaşam Endeksi kriterine göre aldığı değerler kısaca şöyledir: Türkiye konut kriterinde 10 puan üzerinden 2.2 değerini almıştır. Gelir, endeks değeri, 0.6'dır. İş, kriteri açısından endeks değeri, 4.3 olarak gerçekleşmiştir. İletişim kriterinden alınan değer 3.8'dir. 2.5 endeks değeri eğitim kriterindedir. Çevre, kriterinin değeri 2.9'dur. Türkiye'de sivil katılım endeks değeri 6.2'dir. Sağlık kriterinin değeri 5.2 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'de yaşam memnuniyeti 0.5'tir. Türkiye'de güvenlik kriteri 7.8'dir. İş yaşam dengesi endeks değeri, 0.0'dır. Genel olarak bakıldığında, Türkiye'de bireylerin yaşam kalitesinde iyileşme söz konusudur. Ancak, Türkiye'nin Daha İyi Yaşam Endeksi değerleri OECD ortalamasının nispeten çok altında bulunmaktadır. Özellikle OECD ülkeleri ile kıyaslandığında, Türkiye, sadece sivil katılım, sağlık ve güvenlik kriterlerinden en düşük değeri almamıştır. Endeksin diğer 8 kriterinde Türkiye en düşük değeri alan ilk 5 ülke arasında bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle Daha İyi Yaşam Endeksi'ne göre, Türkiye en düşük değeri alan, 36 ülke arasında sıralamada en sonda bulunan ülkedir.

Daha İyi Yaşam Endeksi'nin 11 kriterden oluşması sebebiyle ülkeler, hangi alanlarda eksikliklerinin bulunduğunu daha kolay tespit edebilmektedir. Bu sayede ülkeler düşük değeri bulunan kriterlerde yeni politikalar oluşturabilir ve yürürlüğe koyabilir. Örneğin, eğitim kriteri düşük olan ülkeler eğitim politikalarını ağırlık vererek, eğitim kalitesini arttırabilir. Böylece ülkelerin ve bireylerin refah seviyeleri maksimum kılınabilir. Türkiye'nin özellikle, düşük değer aldığı iş yaşam dengesi, gelir ve yaşam memnuniyeti kriterlerini dikkate alarak,

bu alanlara daha fazla öncelik vermelidir. Bireylerin refahını artıracak çalışma hayatı ve gelir düzenlemeleri ile ülke refahı da olumlu etkilenebilir.

KAYNAKÇA

- Kasparian, J., ve Rolland, A., 2012, OECD's Better Life Index: Can Any Country Be Well Ranked?, *Research Article, Journal of Applied Statistics*, Vol. 39, Issue 10, p. 2223–2230.
- Kerenyi, A., 2011, The Better Life Index of the Organisation for Economic Co-operation and Development, *Public Finance Quarterly*, Vol. 56, Issue 4, p. 518–538.
- Kulesza, M., ve Ucieklak-Jez, P., 2012, Poland and Selected Countries in the Light of OECD's Better Life Index, *Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Pragmatykes Oikonomia*, z. VI, p. 183–191, http://dlibra.bg.ajd.czest.pl:8080/Content/1114/Pragmata_6-183.pdf
- Stiglitz, J. E., Sen, A., ve Fitoussi, J.-P., 2009, Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress, Paris. http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/documents/rapport_anglais.pdf
- Hall, J., Giovannini, E., Morrone, A., ve Rannuzi, G., 2010, A framework to measure the progress of societies, *Paris: OECD Statistics Directorate Working Paper*, No 34.
- Kroll, C., 2011, Measuring Progress and Well-Being Achievements and Challenges of a New Global Movement, *Berlin, Friedrich Ebert Foundation*, Germany., p.1-28.
- Mizobuchi, H., 2013, Measuring World Better Life Frontier, *Discussion Paper Series*, No. 13-01, p.1-23.
- OECD, 2013, How's Life? 2013: Measuring Well-being, *OECD Publishing*, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264201392-en>, p. 1–216.
- OECD, 2013b, Better Life Index: Country Reports, *OECD Publishing*, p.3–108. <http://www.oecd.org/newsroom/BLI2013-Country-Notes.pdf>
- OECD, 2014, Society at a Glance 2014: OECD Social Indicators, *OECD Publishing*, Paris, http://dx.doi.org/10.1787/soc_galnce-2014-en, p. 1–142. <http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/>, Erişim Tarihi: 05.05.2014.